

روایتی از یک سمفونی؛

نی نوا سبیل مقاومت و عشق

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری وصف صبا
مدیر مسئول و سردبیر: محمدرضا شفیعی
دبیر تحریریه: امیر افشار فتوحی

www.rooznamehsaba.com
rooznamehsaba

تهران - خیابان آیت الله مدنی - کوچه خجسته منش - پلاک ۵
تلفن: ۶-۷۷۵۸۲۴۲۲ فکس: ۷۷۵۴۸۲۴۵
چاپ: موسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران
توزیع: نشر گستر امروز

این آهنگساز درباره اینکه برخی این قطعه را به جای «نی نوا»، «تینوا» اطلاق می کنند، اظهار کرد: «نی نوا» اسم زیبایی است که یک معنای چند بعدی می توان به آن داد. هم «تینوا» است هم «نوا» است و هم قطعه‌ای که این نی می نوازند در دستگاه نواست. به همین جهت «نی نوا» یک قطعه ملی شد و هر کس با هر عقیده‌ای با این قطعه ارتباط برقرار کرد.

یک بار از من خواستند که در مورد اتفاقاتی که در جنگ افتاده قطعه‌ای بسازم. من گفتم اولاً نمی توانم کار سفارشی بسازم چرا که باید با حس خودم بوجد بیاید و ضمن اینکه هر کسی جنگ را یک جور می بیند. من نمی گویم که این قطعه را برای جنگ ساخته‌ام ولی در شرایطی بود که در جنگ زندگی می کردم. یاد هست یکبار یک نفر از من پرسید که «نی نوا» چه رنگی است؟ گفتم یک افق تیره‌ای است که رنگ قرمز غالب است چرا که ساخت این قطعه در نگاهم به افق در یک غروب اتفاق افتاد.

علیزاده در گفت و گوی دیگری هم تاکید کرده بود: موسیقی «نی نوا» برای من پروژه‌ای بود که هر وقت می خواستم با خودم درد و دل کنم به سراغش می رفتم. این موسیقی برای من یک نیایش بود که در خلوت خودم داشتم و جالب اینکه در زمان نوشتن ملودی، خیلی کم پیش می آمد که نت نوشته‌ای را پاک کنم. این پروژه برای من سبیل مقاومت و عشق است. من این موسیقی را با بغض می نوشتم اما نه بغضی که بوی مرگ می داد. این بغض بوی زندگی می داد که من از آن درس می گرفتم. من از «نی نوا» درس‌های زیادی گرفتم و خیلی خوشحال بودم که این پروژه بعدها تبدیل به یک اثر ملی شد که هر شنونده‌ای با اعتقادات خودش با آن ارتباط برقرار می کرد. آن زمان بود که فهمیدم «نی نوا» روایت دل همه آدم هاست. حتی آنهایی که مسلمان نبودند هم با این موسیقی ارتباط برقرار کرده و از آن حس معنوی می گرفتند و من واقعا در این اوضاع و احوال احساس خوشبختی می کردم. حتی تشویق بزرگانی چون سایه، مشیری و اخوان ثالث بعد از شنیدن این قطعه باعث شد که راه جدیدی برای من باز شود و خود را مسئول کارهای آینده‌ام بدانم. «نی نوا» یک یادگاری برای مردم عزیز ایران است که حتی در مواجهه با متعصب‌ترین‌ها نیز توانست جلب نظر کند و به نوعی از همه چیز منزه شود.

می کردند و از این رو که یک آلبوم ایرانی تنها با تکیه بر سازهای گوناگون بتواند به محبوبیت فراگیر در جامعه برسد، در نوع خود با اهمیت جلوه می کرد. استفاده از ریتم، ساز آرایه گوناگون و فرم «چند صدایی» که مورد آخر در آن زمان در بین آثار ایرانی تازگی داشت، از عواملی هستند که منتقدان در موفقیت اثر از آن نام می برند.

درباره این آلبوم نوشته شده بود: «اولین طرح‌های نی نوا در سال ۱۳۵۵ بر اساس دستگاه نوا با هم نوازی سازهای ایرانی اجرا شد. با این تفاوت که فرم اصلی مبتنی بر ریتم سازی و آوازی بنا شده بود. در سال ۱۳۶۱ همان طرح با تغییرات اساسی از نظر فرم و محتوا، برای ارکستر زهی و تک نوازی نی نوشته و نهایتاً در تابستان ۱۳۶۲ با عنوان «نی نوا (نوا نی)» ضبط شد.

ساختمان اصلی اثر از همان ساختمان کلی دستگاه نوا پیروی کرده است که در کل آن انگاره‌های گوشه‌های اصلی نوا، در حرکت ملودی و ترکیب موازی آن و هارمونی از درجات شکل دهنده مقام با مدهای گوناگون، دستگاه بسط و گسترش یافته است. انگاره‌های گوشه‌های فرعی نیز در شکل‌گیری و ترکیب ملودی‌ها نقش اساسی داشته‌اند. انگاره‌های ریتمیک دستگاه نوا نیز پایه و اساس بسط و گسترش در «نی نوا» است که شامل انگاره‌های ریتمیک درآمد، نیشابورک، نهفت، مثنوی، نغمه، جامه‌دران می شود.

حسین علیزاده که طی سال‌های گذشته گفت و گوهای متعددی درباره پروژه نی نوا داشته، در یکی از همین مصاحبه‌ها که درباره نحوه تولد موسیقی «نی نوا» بود گفته است: من بچه خیابان خیام هستم و یکی از سرگرمی‌ها ما بچه‌ها در آن موقع راه‌اندازی دسته بود. من نمی خواهم تبلیغ وابستگی مذهبی کنم ولی همیشه اسمم را دوست داشته‌ام و از آنجایی که در روز عاشورا متولد شده‌ام، مادرم اسمم را حسین گذاشته و «علی زاده» هم هستم. من از موضع یک متخصص موسیقی می گویم که با «نی نوا» بیشتر بعد از انقلاب و اول انقلاب آشنا شدم و برایم اسم بسیار زیبایی بود. خیلی‌ها تفاسیر مختلف راجع به «نی نوا» کرده‌اند و این قطعه را برای خودشان دانسته‌اند. «نی نوا» آن واژه‌ای است که ما همه حس‌ها را می توانیم درباره آن داشته باشیم. اگر می خواهند موضوع و حس مبارزه امام حسین (ع) را به آن اطلاق کنند، من افتخار می کنم.

عرصه تولید آثار موسیقایی مرتبط با مضامین و رویدادهای مذهبی و اعتقادی همواره جزو پرطرفدارترین و در عین حال پرچالش‌ترین عرصه‌های فرهنگی هنری کشورمان بوده است که طی سال‌هایتمادی دوشادوش سایر فعالیت‌های فرهنگی هنری مرتبط با این موضوع مورد توجه مخاطبان و هنرمندان قرار گرفته است.

در آستانه اربعین حسینی بر آن شدیم مروری بر چگونگی شکل‌گیری پروژه موسیقایی «نی نوا» به عنوان یکی از ماندگارترین و به نوعی یکی از شاهکارهای موسیقی ایران برویم. موسیقی «نی نوا» یکی از شاهکارهای حسین علیزاده است که مدتی پس از تولید و انتشار آن به واسطه آهنگسازی درخشان و حضور نوازندگان درجه یک تبدیل به یکی از مهم‌ترین نواهای مرتبط با ایام سوگوار شد.

اگرچه «نی نوا» ابتدا مشخصاً برای ایام سوگوار خاصی طراحی نشده بود، اما به دلیل قابلیت‌های کم نظیر و ایده پردازی‌هایی که از سوی آهنگساز و نوازندگان پیش روی شنوندگان قرار گرفت، تبدیل به یکی از مهم‌ترین پروژه‌های ماندگار و شنیدنی مرتبط با ایام سوگوار در مناسبت‌های مختلف شد. اثری که یکی از شناسنامه‌های مهم معرفی آثار هنرمندی به نام حسین علیزاده شده که اول شهر یور ماه امسال وارد هفتاد و دومین سال حیات پربار خود شد.

یک پروژه تماماً ملی با شاخصه‌ها و مولفه‌های معتبر حوزه موسیقی که به واسطه حضور حسین علیزاده و جمعی از شاخص‌ترین نوازندگان موسیقی ایران از جمله جمشید عندلیبی با نوازی سحرآمیزش می تواند حتی به عنوان یکی از الگوهای شاخص آموزشی در حوزه‌های مختلف دانشگاهی نیز مورد واکاوی و سنجش قرار گیرد.

به شهادت آنچه درباره پروژه «نی نوا» در منابع مختلف اینترنتی و مکتوب منتشر شده، «نی نوا» یکی از اولین آثار موسیقایی حسین علیزاده است که برای ارکستر نوشته شده است. مسیری که از سال ۱۳۵۶ آغاز شد. در این آلبوم، «نی» نقش یک راوی را دارد و مصرع نخست از نی نامه مولوی یکی از مواردی بوده که علیزاده از آن ایده گرفته و جمشید عندلیبی از نوازندگان ممتاز عرصه نی نوازی تک نوازی آن را به عهده گرفته است.

گفته شده نی نوا در زمانی پخش شد که پیش از آن، هنرمندان مختلف عمدتاً از آواز به عنوان عنصر اصلی در موسیقی خود استفاده

تازه‌ترین محصول سازمان سینمایی سوره
... و بنیاد سینمایی فارابی ...

به زودی...